VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

05.02.2025

**Tulevaisuusvaliokunnan kokous 7.2.2025**

**Valtioneuvoston kanslian lausunto**
Valtioneuvoston kanslia, strategiaosasto, kestävän kehityksen toimikunnan sihteeristö
Johtava asiantuntija Eeva Furman
Johtava asiantuntija Taru Savolainen

Lausuntopyyntö:
Asia: VNS 7/2024 vp Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta

Kysymys: Tulevaisuusvaliokunta toivoo Agenda2030-selonteon yleisesittelyä ja etenkin sen erittelemistä, miten selonteko heijastaa ponsia, joita tulevaisuusvaliokunta laati edelliseen kestävän kehityksen mietintöönsä. Lisäksi valiokunta pyytää kestävän kehityksen Agenda 2030 -maaraporttiprosessin ja siihen liittyvän yhteistyöehdotuksen esittelyä.

**Taustaa**

YK:n globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 tähtää köyhyyden poistamiseen sekä kestävään kehitykseen, jossa ympäristö, talous ja ihminen otetaan tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitetta ovat ohjanneet Suomen ja muiden YK:n jäsenmaiden kestävän kehityksen työtä vuodesta 2016 lähtien. Suomi on vahvasti sitoutunut Agenda2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon. YK:n jäsenmaiden Agenda2030:n toimeenpanoa seurataan globaalitasolla vuosittain New Yorkissa järjestettävässä YK:n kestävän kehityksen korkean tason seurantakokouksessa (*High-level Political Forum, HLPF*). Suomi raportoi seuraavan kerran heinäkuussa 2025, aiemmat raportit ovat vuosilta 2016 ja 2020. Maaraporttia valmistellaan poikkihallinnollisesti ja laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa VNK:n koordinoimana.

**Valtioneuvoston selonteko Agenda2030:n toimeenpanosta**

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanosta kerran hallituskaudessa Agenda2030:n hyväksymisestä lähtien. Aiemmat selonteot on annettu vuosina 2017 ja 2020. Selonteoissa kuvataan kestävän kehityksen tilaa Suomessa, kunkin hallituksen keskeisiä toimia Agenda2030:n toimeenpanemiseksi kansallisesti ja osana kansainvälistä yhteistyötä sekä toimeenpanon organisointi ja seuranta valtionhallinnossa. Selonteko on keskeinen väline kestävää kehitystä koskevassa vuoropuhelussa eduskunnan kanssa, kansainvälisten raporttien valmistelussa sekä kotimaisille ja kansainvälisille sidosryhmille viestimisessä Suomen kestävän kehityksen työstä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen selonteko kokoaa yhteen hallitusohjelmaan sekä hallituksen muihin relevantteihin selontekoihin ja strategioihin kirjatut toimet Agenda2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Sen valmisteluaikataulu yhteensovitettiin ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon valmistelun kanssa siten, että em. selonteot annettiin eduskunnalle ensin ja niiden linjaukset saatiin mukaan Agenda2030-selontekoon. Lisäksi selonteossa kuvataan eri ministeriöiden pitkäaikaisempaa kestävän kehityksen työtä ennen kaikkea kansainvälisissä verkostoissa. Selonteossa ei ole tehty uusia Suomen kestävän kehityksen politiikkaa ja

Agenda2030:n toimeenpanoa koskevia linjauksia, vaan se kokoaa yhteen hallituksen useissa eri politiikka- ja valmisteluprosesseissa päätetyt toimet.

Kestävän kehityksen tilannekuvat on selonteossa jäsennelty valtioneuvoston kanslian johdolla toteutettavassa yhteiskunnallisessa kestävyysarvioinnissa[1] hyödynnettävän viiden kestävyyden ulottuvuuden mukaisesti mahdollisimman kattavan tilannekuvan luomiseksi. Ulottuvuudet ovat ekologinen kestävyys, inhimillinen ja kulttuurinen kestävyys, demokratian, oikeusvaltion ja turvallisuuden kestävyys, sosiaalinen kestävyys sekä taloudellinen kestävyys.

Selonteossa on omat lukunsa kullekin 17 kestävän kehityksen tavoitteelle ja toimille niiden saavuttamiseksi. Valtioneuvoston kanslia kuitenkin korostaa tavoitteiden ja kestävyyden eri ulottuvuuksien vahvaa keskinäistä kytkeytyneisyyttä sekä systeemisen lähestymistavan, pitkäjänteisyyden ja politiikkajohdonmukaisuuden tärkeyttä kestävän kehityksen työssä.

Agenda2030 -selonteon laadinnasta on vastannut valtioneuvoston kanslia yhdessä kaikki ministeriöt kattavan valtionhallinnon kestävän kehityksen koordinaatioverkoston kanssa. Kukin ministeriö myös vastaa vastuullaan olevien, selontekoon kirjattujen politiikkatoimien valmistelusta ja toimeenpanosta. Valtioneuvoston kanslia koordinoi ja resurssiensa puitteissa tukee sektoriministeriöiden työtä.

Selonteon toimeenpanolle ei luoda erillistä seurantajärjestelmää, vaan ministeriöt raportoivat kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta työssään hallituksen vuosikertomuksen (HVK) liitteessä 1 olevissa tuloksellisuuden kuvauksissaan. Eduskunnan lausumiin vastaaminen HVK:n liitteessä 3 täydentää merkittävällä tavalla kestävän kehityksen työstä raportointia. Raportointi osana hallituksen vuosikertomuksen liitteitä tarjoaakin väylän säännölliseen vuoropuheluun selonteon toimeenpanosta eduskunnan kanssa.

Tulevaisuusvaliokunnan edellisessä kestävän kehityksen mietinnössään laatimat kannanotot näkyvät selonteon valmistelussa kestävyyden eri ulottuvuuksien vahvan kytkeytyneisyyden entistä parempana tunnistamisena. Suomen kestävän kehityksen tilannekuvien laadinnassa hyödynnettiin VNK:n johdolla tehtävän yhteiskunnallisen kestävyysarvioinnin tuottamaa tietopohjaa ja moniulotteisempaa kestävyyden jäsentämistä. Selonteko valmisteltiin jälleen kaikki ministeriöt kattavassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä VNK:n koordinoimana. Selonteon seurantaa on rakennettu hallituksen vuosikertomuksen kautta vankasti vuoropuheluun eduskunnan kanssa ja tulevaisuusvaliokunnan mietinnön käsittelyn yhteydessä annettujen lausumiensa kautta eduskunta voi halutessaan vaikuttaa seurannan painopisteisiin.

Eduskunnan valiokuntien Agenda2030 -selontekoa koskevat lausunnot ja tulevaisuusvaliokunnan mietintö ovat myös mahdollisuus antaa sisältöä parhaillaan valmisteilla olevaan, YK:lle heinäkuussa 2025 esiteltävään Suomen kestävän kehityksen maaraporttiin.

**Kestävän kehityksen Agenda 2030 -maaraporttiprosessin ja siihen liittyvän yhteistyöehdotuksen esittely**

Maat raportoivat vapaaehtoisesti edistymisestään Agenda2030:n toimeenpanossa 4-5 vuoden välein. Suomen seuraava raportti toimitetaan YK:lle 17.6.2025 ja se esitellään vuosittaisessa YK:n korkean tason kestävän kehityksen seurantakokouksessa New Yorkissa (HLPF) heinäkuussa 2025.

Suomen lisäksi vuonna 2025 myös noin 40 muuta maata esittelee raporttinsa. Suomi on saanut paljon kiitosta aiemmista raporteistaan ja tavastaan edistää kestävää kehitystä. Erityiskiitosta saamme laajasta osallisuudesta, avoimuudesta ja itsekriittisyydestä.

Valtioneuvoston kanslia vastaa raportin kirjoittamisesta. Toimituskunnassa ovat VNK:n lisäksi ulkoministeriön ja Tilastokeskuksen edustajat, lisäksi tarvittaessa paikalle kutsutaan muitakin asiantuntijoita. Valmistelua tukee myös valtionhallinnon kestävän kehityksen koordinaatioverkosto.

[1] http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-380-7

Lopputuote on muodoltaan verkkojulkaisu, joka mahdollistaa helppolukuisuuden, joustavan raportissa liikkumisen hakusanojen avulla sekä upotukset, joiden kautta pääsee lisämateriaaliin kuten videoihin ja podcasteihin.

Raportti on tarkoitettu viestimään YK:lle ja sen jäsenmaille, että Suomi on vahvasti sitoutunut Agenda2030:n toimeenpanoon, kertomaan miten Suomi edistää kestävää kehitystä sekä aktivoimaan kestävän kehityksen edistämisistä ja siitä keskustelua laajasti Suomessa.

Suomi keskittyy raportissaan erityisesti kolmeen asiaan: Kokonaisvaltaiseen kestävyyden edistämiseen erityisesti keskeisten järjestelmien kestävyysmurroksen avulla (ekologinen kestävyys, inhimillinen ja kulttuurinen kestävyys, sosiaalinen ja terveydellinen kestävyys, taloudellinen kestävyys, turvallisuuden, oikeusvaltion ja demokratian kestävyys), hallituksen yhteistyön vahvistamiseen sekä eduskunnan (TuV) että nuorten kanssa, sekä ennakointiin ja tulevaisuuden aktiiviseen tarkasteluun.

Raportin laadinnassa panostetaan erityisesti seuraaviin asioihin:

- Realistiseen kestävän kehityksen tilannekuvaan, jossa esitellään hallituksen näkemyksen lisäksi muita arvioita viime vuosien kehityksestä sekä kestävän kehityksen tämän hetken tilasta ja tulevaisuusnäkymistä. Näitä ovat mm. Tilastokeskuksen tuottama materiaali kehityksestä kaikissa seuratuissa Agenda2030-indikaattoreissa, kansalaisjärjestöjen ja yritysjärjestöjen laatimat arviot kunkin kestävän kehityksen tavoitteen tilasta Suomessa. Kestävän kehityksen etenemistä koskevat näkemykset on pyydetty myös seuraavilta tahoilta: Kestävyyspaneeli, valtion tarkastusvirasto, eduskunnan tulevaisuusvaliokunta, Lapsiasiavaltuutettu, Kuutoskaupungit ja Nuorten Agenda2030-ryhmä. Kansainvälisiä arviointeja ja kahden maan, Nigerian ja Norjan arvioita (peer review) Suomen kestävän kehityksen työstä esitellään raportissa. Lisäksi hyödynnetään eduskunnan lausumia ja kannanottoja Agenda2030:n toimeenpanoon liittyen.

- Laaja osallisuus raportin valmistelussa. Useita eri tahoja sekä ihmisiä on kuultu VNK:n järjestämissä työpajoissa, joissa on kerätty näkemyksiä menneestä ja tulevasta kehityksestä ja siihen vaikuttavista syistä. Työpajoja on järjestetty mm. vuoden 2024 Maaseutuparlamentissa, kuntien ja ministeriöiden edustajille ja Kehityspoliittisen toimikunnan jäsenistölle. Lisäksi kansalaisten näkemyksiä on kerätty Kansalaispulssin ja kansallisten dialogien kautta.

- Kestävän kehityksen tavoitteiden tarkastelu on tehty sekä niihin liittyvien indikaattorien kautta että myös esittelemällä laajempaa kestävyystyötä Suomessa: tietoisuuden ja ajattelutavan ja toiminnan muutoksen, kestävyyden kokonaisvaltaisuuden ja kestävyysmurroksen edistämisen sekä niiden seurannan ja mittaamisen kautta.

- Tulevaisuuden jatkuvan analysoinnin ja siihen liittyvän ennakoinnin tärkeyttä korostetaan ja pidetään tärkeänä. Lisäksi korostetaan, että Suomessa otetaan toimijoita laajasti mukaan tulevien kestävän kehityksen tarpeiden, suuntaviivojen ja toimien tunnistamiseen.

Maaraportin pääviestit sisältävät sekä hallituksen yhteistyön tulevaisuusvaliokunnan kanssa että tulevaisuuden ja ennakoinnin korostaminen. Tätä tukemaan VNK tukee valiokuntaa seuraavasti:

- Kuuleminen 7.2., jossa kerrotaan raportin rakenteesta ja koostamisesta
- Kestävän kehityksen toimikunnan ja Tulevaisuusvaliokunnan yhteinen Tila & Tulevaisuus -seminaari Pikkuparlamentissa 7.5. Tilaisuus striimataan, jotta sitä voidaan laajemmin seurata toimikunnan ja valiokunnan jäsenten lisäksi. Tilaisuus keskittyy kokonaisuudessaan maaraportin sisältöön; sen esittelyyn, keskusteluun tulevaisuusnäkymistä kestävän kehityksen näkökulmasta sekä kaupunkien ja valtion yhteistyöstä Agenda2030:n edistämisessä. Seminaarin päätteeksi palkittaisiin vuoden 2024 parhaat vapaaehtoiset kestävän kehityksen sitoumukset.